

2016. OKTÓBER 7. PÉNTEK 11:29

ZEBRACSIKOS LÓRUHA

IGNOBEL – „AZ EMBERT ELŐSZÖR MEGNEVETTETIK, MAJD ELGONDOLKODTATJÁK”

Ötvös Zoltán

Az IgNobel-díjat 1991 óta évente osztják ki olyan kutatásokért, amelyek „először megnevettenek, aztán elgondolkodtatnak”. Az ELTE docensét, Horváth Gábort és munkatársait idén azért díjazták a fizikai kategóriában, mert magyarázatot adtak arra, hogy miért a fehér szőrű lovak a legvédehetőbbek a bögölyök ellen, illetve miért vonzódnak a szitakötők a fekete sírkövekhez.

 Ajánlom Megosztás [Regisztrájlj, hogy megnézd, mit ajánlanak ismerőseid.](#)

Az IgNobel-díjat 1991 óta évente osztják ki olyan kutatásokért, amelyek „először megnevettenek, aztán elgondolkodtatnak”. Az ELTE docensét, Horváth Gábort és munkatársait idén azért díjazták a fizikai kategóriában, mert magyarázatot adtak arra, hogy miért a fehér szőrű lovak a legvédehetőbbek a bögölyök ellen, illetve miért vonzódnak a szitakötők a fekete sírkövekhez.

A Harvard Egyetem színházában néhány napja 26. alkalommal osztották ki a Nobel-díj paródiájaként ismert IgNobel-díjat. Az elismerést a neves amerikai egyetem tudományos humorlapja, az Annals of Improbable Research szerkesztői alapították. Az első években olyan eredményeket ismertek el, amelyeket „nem lehet vagy nem szabad reprodukálni”, az utóbbi években már olyan felfedezéseket díjaztak, amelyek „az embert először megnevettenek, majd elgondolkodtatják”. Az idei fizikai IgNobelt két, magyarok által is jegyzett cikkért adták. Az egyikben a fehér színű lovak előnyeit vizsgálta Horváth Gábor, Blahó Miklós, Kriszta György, Hegedüs Ramón, Geric

Balázs, Farkas Róbert és a svéd Susanne Åkesson: a tanulmány eredményei szerint a fehér lovakat kevésbé zargatják a bögyölyök.

A másik cikkben azt kutatta Horváth Gábor, Malik Péter, Kriska György és a svájci Hansruedi Wildermuth, hogy miért vonzódnak a szitakötők a fekete sírkövekhez a temetőben.

„Már januárban tudtuk, hogy bennünket szemeltek ki erre a díjra, de titokban kellett tartani az IgNobel-bizottság döntését” – kezdi beszélgetésünket Horváth Gábor, az ELTE Biológiai Fizika Tanszéke Környezetoptika Laboratóriumának vezetője. Az sem köztudott, hogy csak az kap IgNobelt, aki elfogadja a döntést. Aki sértőnek érzi, visszautasíthatja a jelölést. Horváth Gábor nem volt ott a díj átadásán – majdnem egymillió forintjába került volna az út és a kinn-tartózkodás, mely pénzt inkább kutatásra fordítja. A svéd Susanne Åkesson képviselte a csapatot, ő postázza majd a társszerzőinek a személyre szóló IgNobel-emléklapot.

Magyar, illetve magyar származású tudósok korábban három alkalommal érdemelték ki az IgNobel-díjat. Legutóbb nyolc éve egy szegedi kutató futott be, aki japán kollégáival egy nyálkagomba kétdimenziós labirintusbeli útkeresését elemezte. A Szegedi Tudományegyetem tanszékvezető professzornője, Tóth Ágota 2000-ben a Nature-ben publikált cikkében arra világított rá, hogy két objektum között a legrövidebb utat biológiai modellel is meg lehet találni. Erre jó a nyálkagombák útkereső módszerének megfigyelése.

Tóth Ágota egy korábbi nyilatkozatában azt mondta: lehet viccelődni ezzel a közleménnyel, de nagyon sok kutató örülne, ha életében egy Nature-cikke megjelenhetne. Az első magyar vonatkozású IgNobel-díjat egyébként 1991-ben Teller Ede kapta: békedíjat a béke szó jelentésének megváltoztatásáért (a csillagháborús tervek okán). 2005-ben pedig Horváth Gábor volt tanítványa, Gál József kapta az IgNobel-díjat a pingvinek székletürítésének folyadékdinamikai leírásáért Benno Meyer-Rochow német témavezetőjével együtt. E díj másolata az ELTE Környezetoptika Labor falát díszíti.

– Évekkel később a Science magazin egy rövid cikkben emlékezett meg arról, hogy ez a viccesnek tűnő kutatás gyakorlati hasznot is hozott. Gál Józseféket számos állatkert kereste meg, hogy a látogatók védelme érdekében a fogságban tartott madaraktól milyen távolságra épüljenek kerítések. A székletürítést leíró egyenletük segítségével határozták meg a védőtávolságot – meséli Horváth Gábor, aki nem lát semmi vicceset a fehér lovakkal és bögyöökkel kapcsolatos kutatásukban. Talán az egyik ábra magyarázhatja az ítések derűjét: egy mezőn kihelyezett, rovarfogó ragasztóval bevont fehér, barna, fekete és zebracsíkos lómakettek fényképeivel is illusztrálták a cikket.

Az erről készült fotókat, darabonként ötven angol fontért, egyébként a világ egyik legismertebb természetfilmese, Sir David Attenborough megvásárolta és berakta a zebrákról szóló filmjébe. „Mégsem lehet akkora dőreség a tanulmányunk. Sőt, a fehér (szürke) lovakról és bögyökről szóló cikkeinkről a Nature és a Science is közölt méltató recenziót.”

Utóbbinak lett folytatása a zebrákról szóló kutatás, amely megmagyarázta, hogy a vérszívó bögyöökkel szemben miért jelent előnyt a csíkos mintázat. Ma már a bögyök ellen zebracsíkos lóruha vásárolható a lovasboltokban a sötét lovak számára. Ez a példa is mutatja, nem igaz, hogy az IgNobel-díjat kizárólag haszontalan kutatásokért adják.

Horváth Gábor elismeri, hogy kollégáival együtt néha meghökkentőnek tűnő jelenségeket is próbálnak értelmezni, de azt senki sem mondhatja, hogy szobatudósokként csak olyan témákkal foglalkoznak, amelyek rajtuk kívül legfeljebb egy-két embert érdekelhetnek. Egy alkalommal például a kiskunhalasi temetőcsősz is bevonta a kutatásba: a temetőben sétálva figyelt fel arra, hogy a fekete sírkövekre több szitakötő száll le, mint a világos színűekre. A szitakötők számlálásába

kapcsolódott be a csősz, amikor megtudta, hogy mit csinál a kutató – akinek édesapja a temetőbe hordta az ebédet.

Az IgNobel- és a valódi Nobel-díj kapcsolata meglehetősen laza. Eddig egyetlen ember nyerte el mindkettőt. Az orosz Andre Geim 2010-ben az egyrétegű grafitréteg, azaz a grafén létrehozásáért fizikai Nobel-díjat vehetett át.

Az IgNobelt egy évtizeddel korábban érdemelte ki: egyik kollégájával mágneses alapú lebegtetéssel kísérletezett, e munka során egy békát emeltek a levegőbe.

[Ajánlom](#) [Megosztás](#) Regisztrálj, hogy megnézd, mit ajánlanak ismerőseid.

CÍMKÉK: [BÖGÖLYÖK](#) [FEHÉR LOVAK](#) [FEKETE SÍRKÖVEK](#) [IGNOBEL](#) [SZITAKÖTŐK](#)

Csak egy kattintásra van attól, hogy ne maradjon le a Magyar Idők mérvadó híreiről! [IDE](#) kattintva feliratkozhat hírlevelünkre, mi pedig napi két e-mailben elküldjük Önnek legfontosabb cikkeinket. *(Ez a szolgáltatás ingyenes!)*

KIEMELT

VONA NEM MOND SEMMIT, HIÁBA KÉRIK

A Jobbik elnöke még arról sem nyilatkozott, milyen viszony fűzi Musa Serdar Celebihez, a II. János Pál pápa elleni merénylet egyik vádlottjához.